
PLATFORMA TRI SLOBODE

SLOBODA UDRUŽIVANJA
SLOBODA OKUPLJANJA
SLOBODA IZRAŽAVANJA

Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji tokom vanrednog stanja

20-23. april 2020. godine

Sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja

1. Godišnji izveštaj [Reportera bez granica](#) o stanju medijskih sloboda u svetu prepoznao je Srbiju kao državu u kojoj su medijske slobode sputavane u prethodnoj godini, zbog čega se Srbija našla na 93. poziciji na listi, što je za tri mesta gori rezultat nego prethodne godine. U obrazloženju se navodi kako je za poslednjih osam godine vladavine Aleksandra Vučića, prvo sa pozicije predsednika Vlade a kasnije i predsednika države „Srbija postala zemlja u kojoj je često opasno biti novinar i gde lažne vesti postaju sve vidljivije i popularnije“. Takođe se ukazuje na porast broja napada i zaoštavanje retorike prema novinarima, pre svega od strane nosilaca vlasti. U poslednje vreme ovakve ocene su još utemeljenije nego ranije, naročito od uvođenja vanrednog stanja i usvajanja mera poput centralizacije informisanja ili [zabrane prisustva novinara](#) na konferencijama za medije. Kad je reč o napadima na novinare, u poslednje vreme oni uglavnom dolaze od strane ljudi koji se predstavljaju kao njihove kolege, u čemu se naročito ističe glavni urednik lista „Informer“ [Dragan Vučićević](#). Poslednja meta njegovih napada i uvreda je novinarka agencije Fonet Tamara Skrozza, kojoj je Vučićević uputio seksističke i druge uvredljive reči. Na ovu temu je govorila i portparolka Reportera bez granica [Paulina Ades-Mevel](#) i podsetila na hapšenje novinarko Ane Lalić, kao i na gotovo svakodnevne napade na novinare televizije „N1“.

2. Novinar televizije „b92“ [Oliver Jakišić](#) upitao je članicu Kriznog štaba doktoru Dariju Kisić Tepavčević zbog čega je ona bila član delegacije koja je obišla najveće žarište korona virusa, eksplicitno navodeći da je umesto nje trebalo da ide neko muškog pola. Grupa „[Novinarke protiv nasilja](#)“ reagovala je na ovaj ispad i ocenila da ovako postavljeno pitanje predstavlja „tragikomičan i uvredljiv čin srozavanja stručnosti i znanja, ali i neukusno poređenje epidemije sa ratnim stanjem.“ Široko rasprostranjeni seksizam u javnom prostoru doprinosi opstanku predrasuda o manjoj sposobnosti žena da se bave odgovornim poslovima i da zauzimaju najviše položaje.

3. [Nezavisno udruženje novinara Srbije \(NUNS\)](#) najavilo je podnošenje prijave Regulatornom telu za elektronske medije (REM) protiv televizije „Pink“ zbog emitovanja priloga u kojima se promoviše nadržilekarstvo i primena neproverenih metoda lečenja korona virusa, i to od strane nekompetentnih osoba. NUNS ističe da je na taj način došlo do grubih povreda Zakona o elektronskim medijima kao i Pravilnika o zaštiti ljudskih prava u oblasti pružanja medijskih usluga. U svom saopštenju podsećaju REM da po zakonu imaju obavezu da pokrenu postupak protiv pružalaca medijskih usluga ili odgovornog lica ukoliko njihovo činjenje ima obeležja krivičnog dela, naglašavajući pritom da je nadržilekarstvo zakonom propisano i kažnjivo kao krivično delo. Ovakvim postupanjem nije doveden u opasnost samo javni interes i zdravlje građana koji prate program pomenute televizije već i ugled lekarske profesije čiji rad je više puta bio nipodaštavan od strane vlasnika televizije „Pink“. Iz tog razloga, predsednica Odbora za stručna pitanja i stručni nadzor Regionalne lekarske komore Beograda, [Prim dr sci med Olga Vasović](#) uputila je zahtev Lekarskoj komori Srbije da preduzme sve neophodne korake u cilju zaštite lekarske struke i prestanka njene degradacije od strane nestručnih lica koja za te namene koriste televizije sa nacionalnom frekvencijom.

Ostale slobode

Tokom vanrednog stanja Građanske inicijative će izveštavati i o kršenjima ostalih ljudskih prava.

1. [Inicijativa za socijalna i ekonomska prava „A11“](#) saopštila je da su migranti, izbeglice i tražioci azila nezakonito lišeni slobode na osnovu diskriminatorskih kriterijuma. U saopštenju se navodi da su na taj način povređena prava oko 9000 ljudi, kao i da će zbog toga podneti pritužbu Poverenici za zaštitu ravnopravnosti protiv Vlade Republike Srbije. Takođe najavljuju da će podneti inicijativu za pokretanje postupka ocene ustavnosti Člana 3 Uredbe o merama za vreme vanrednog stanja koji propisuje ograničenje kretanja tražilaca azila i migranata, ali i upućuju apel Zaštitniku građana i Nacionalnom mehanizmu za prevenciju torture da bez odlaganja pokrenu postupak ocene zakonitosti i pravilnosti rada svih centara za azil i prihvatnih centara.

2. Inicijativa A11 saopštila je da je [Evropski sud za ljudska prava pokrenuo postupak protiv Republike Srbije](#) zbog opasnosti od povrede prava na život i zabrane nečovečnog i ponižavajućeg postupanja prema Romima koji žive u neformalnom naselju Čukarička šuma. Reč je o naselju u kojem živi oko 70 porodica, bez elementarnih uslova za život, bez pijaće vode, struje, organizovanog odnošenja smeća. Preporuke Ujedinjenih nacija naročito ističu težak položaj marginalizovanih društvenih grupa, kao i obavezu države da posveti posebnu pažnju njihovoj zaštiti za vreme pandemije korona virusa.

3. Organizacija civilnog društva „[Autonomni ženski centar](#)“ saopštila je da se broj poziva poziva i poruka njihovoj SOS službi za pružanje psihološke i pravne podrške ženama koje trpe nasilje utrostričio u poslednjih mesec dana, odnosno od proglašenja vanrednog stanja, ali da je sa druge strane smanjen broj produženja hitnih mera koje se izriču nasilnicima. Aktivistkinja Sanja Pavlović ističe da su najzastupljeniji slučajevi psihičkog ali da su sve češći i sve izraženiji slučajevi ekonomskog nasilja. Na ovaj problem ukazuje i Ivana Perić psihološkinja u „SOS ženski centar Novi Sad“ naglašavajući kako karantin dodatno pospešuje ovu vrstu nasilja, uzimajući u obzir konstantu fizičku blizinu osobi koja sprovodi nasilje. Iako se broj prijava povećao u poslednjih mesec dana, i dalje najveći broj slučajeva nasilja nad ženama ostaje neprijavljeno, o čemu se govori i u saopštenju Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost Vlade Srbije.

Stiče se utisak da prilikom donošenja mera za suzbijanje korona virusa nisu uzele u obzir specifične potrebe i pozicije ranjivih kategorija. Takva je situacija i po pitanju položaja žena koje su izložene nasilju imajući u vidu da Vlada još uvek nije odgovorila na zahtev Autonomnog ženskog centra da među prioritete prilikom donošenja mera uvrsti pitanje bezbednosti i specifičnih potreba žena i dece.

4. [Kineska kompanija „Ziđin“](#), nekadašnji Rudarsko- topioničarski basen Bor, suspendovala je radnicu Kristinu Petkovski zbog navodnog kršenja preventivnih mera za suzbijanje korona virusa, ali i kaznila još 12 zaposlenih koji su sa njom radili u istom sektoru, kao i četiri rukovodioca ogranka. Razlog kažnjavanja je neprijavlivanje promene zdravstvenog stanja njenog člana porodice, odnosno pojave temperature i respiratornih problema. Iz tog razloga Kristina Petkovski je suspendovana na tri meseca tokom kojih će dobijati trećinu platu, a još 16 osoba je kažnjeno umanjenjem plate, dok je rukovodilac odseka razrašen dužnosti. Prema rečima Žarka Radulovića, predsednika Sindikalne organizacije Topionica–Bor radnica Kristina Petkovski je redovno obavestavala nadređenje o zdravstvenom stanju člana porodice, a nakon potvrde prisustva korona virusa je prestala da dolazi na posao, što je bilo poznato njenim neposrednim rukovodiocima. Pored toga, kompanija „Ziđin“ je poslala 25 zaposlenih koji su bili u kontaktu sa Kristinom Petkovski u samoizolaciju, pozivajući se pritom na preporuku epidemiologa. Redakcija CINS-a imala je uvid u dokumentaciju u kojoj se vidi da epidemiolog Javorka Sekulć istakla da zaposleni ne treba da se šalju u samoizolaciju, imajući u vidu da zaraženi član porodice radnice Petkovski ne živi sa njom u istom domaćinstvu kao i da nisu imali kontakt nakon pojave prvih simptoma. Na ovaj način ugrožavaju se prava pojedinih radnika, koji su jedna od kategorija koja je najteže pogođena pandemijom korona virusa.

5. Zaposleni na [Institutu za onkologiju](#) negirali su tvrdnju ministra zdravlja Zlatibora Lončara da je na Institutu za onkologiju zaraženo manje od 10 ljudi. Medicinska sestra Biljana Kostić u izjavi za portal Nova.rs navodi da je taj broj mnogo veći, odnosno da je samo na ginekološkom odeljenju od 20 medicinskih sestara zaraženo njih 15, kao i da zaraženih ima i među lekarima. Ističe da su se zarazili u toku obavljanja posla, kao i da od početka pandemije rade bez adekvatne zaštitne opreme, što potvrđuje i njena koleginica Gordana Panajotović koja i dalje obavlja posao iako je bila u kontaktu sa zaraženim koleginicama. Osim toga što ovakvo stanje u medicinskim ustanovama zabrinjava kompletnu javnost, zabrinjavajuće je i to što svedočenja zaposlenih u velikoj meri potiru izjave zvaničnika koji se obraćaju na konferencijama za medije Kriznog štaba, zbog čega se opravdano stiče utisak da se od javnosti prikrivaju informacije čime se samo produbljuje nepoverenje u rad nadležnih i mere koje preduzimaju, ali i ugrožavaju prava zaposlenih medicinskih radnika.